

HƏBİB İBN MƏZAHİR
(İdeallarla tanışlıq)

CƏVAD MÜHƏDDİSİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kitabın adı:.....Həbib ibn Məzahir
Müəllif:.....Cəvad Mühəddisi
Tərcümə edən:.....Məhəmməd Turan
Nəşr edən:.....Faiz
Çap tarixi:.....2005
Çap növbəsi:.....Birinci
Tiraj:.....3000

ƏLİ SİLAHLI ARİFLƏR

Bə'zən yarım günlük müqavimət və fədakarlıq əsrlər boyu şö'lələnib iftixar yaradır. Aşura qəhrəmanlıq dastanı da bu qəbildəndir.

Hüseyn (ə) yardımçılarının tarixi hərəkətə gətirmiş fədakarlığı, isarı və cihadı zərbül-məsələ çevrildi. Bu insanlar həyata və ölümə əzəmət vermək iftixarı qazandılar. Onların xatirəsi ilham mənbəyi, adları əzəmət simvolu oldu. Bu mücahidlər İslam nihalını öz qanları ilə suvardılar, din və azadlığa ikinci həyat verdilər.

Bəli, beləcə, ölümdən həyat zühur edir. Bu yolla fəna bəqa yaradır, şəhidin al qanı əbədi bir xatirə rəsmi çəkir, şəhidlər tarixin ideallarına çevrilir. Bəli, məhz bu insanlar dindarlıq, təqva, ilahi hökmlərə keşikçilik, Quran və imamın haqq və ədalətin müdafiəsi, azadlıq və haqtələblik, bir sözlə bütün fəzilətlərdə nümunəyə çevrilirlər. Sözümlərin canı aşura, əməl meydanı isə Kərbəladır!

İslam Peyğəmbərinin (s) vəfatından yarım əsr keçmiş hicri 61-ci ildə İslam cəmiyyətinə dini təhrif edən, azadələri dara çəkən, ilahi hədləri pozan, cahiliyyət ən'ənələrini dirildən, dünyapərəst, zalım, qarınqulu insanlar hakim

oldular. Amma bu sadalananlar onların kiçik günahları idi.

Bütün bu fəsadlara qarşı Hüseyin ibn Əli (ə) qiyam etdi. Onun məqsədi İslam ümmətini Yezid kimi günahkarın hakimiyyətindən qurtarmaq idi. Olduqca ağır bir zəmanə idi. Zaman insanları elə bir sınağa çəkirdi ki, bu sınaq qarşısında həqiqi dindarlar, mücahid kişilər az tapılırdı. İnsanların əksəri dünyə həyatına üz tutmuşdu! İmam (ə) haqqı və İslamı dirçəltmək üçün öz möhkəm vəfalı haqtələb tərəfdarları ilə meydana qədəm qoyub, Yezidə qarşı qiyam qaldırdı. Onun səhabələri az idi. Amma aşura üçün mühüm olan kəmiyyət yox, keyfiyyət idi. Bu meydanda me'yar imam və şəhadət eşqi sayılırdı. Belə bir meydanda cəmiyyətin çoxluğundan, saydan danışmağa dəyməzdi. Hüseyin ibn Əlinin (ə) yoldaşlarının əksəriyyəti gecə ibadətində məşğul olan abidlər, Qur'an qariləri, bəsirətli qəhrəmanlar, əli silahlı müəllimlər, təqvalı mücahidlər idi. Onların ibadət və təqvası simalarından görünürdü. İslam Peyğəmbərinin (s) səhabələrindən, həzrət Əlinin (ə) həvarilərindən bir qisminin imam Hüseyin (ə)

qoşununda olması bu cəbhəyə xüsusi bir mə'nəvi görkəm verirdi.

Əlinizdəki kitabçada parlaq simalardan, tanınmış şəxsiyyətlərdən, qəhrəmanlıq dastanları yaradan şücaətli şirlərdən biri ilə tanış olacaqsınız. Olsun ki, bu tanışlıq böyük insanların yolunu izləməkdə bizə yardımçı olsun. Bu abid və arif qəhrəman Həbib ibn Məzahirdir. Bu ad sizlərə yaxşı tanışdır. O, Hüseyin (ə) Kərbəlası, şəhadət aşurası ilə qırılmaz əlaqələrə malikdir. Aşura hadisəsinin iştirakçılarından bə'ziləri hətta Həzrət Peyğəmbərin (s) hüzurunda olmaq iftixarına malik idilər. Bu qiyamın bə'zi iştirakçıları isə həzrət Əli (ə) ilə çiyin-çiyinə həqiqət uğrunda vuruşanlar idi. Bə'ziləri isə həm də imam Həsənin (ə) səhabəsi hesab olunurdu. Bu insanlar nəhayətdə Hüseyin ibn Əliyə (ə) Kərbəlada yardımçı olmuş və bu yolda şəhadətə yetişmişdilər.

Həbib ibn Məzahir və Hüseynin (ə) digər yoldaşlarının aşuradakı məqamı insanda qibtə doğurur. Bu bəradə imam Sadiqin (ə) çox dəyərli buyuruqları var. İmam Sadiq (ə) həmin bu insanları «Allahın övliyaları və dostları», «Allahın seçilmişləri», «Allah dininin

yardımçıları», «Peyğəmbər (s), Əli (ə), Fatimə, Həsən (ə), Hüseyin (ə) ənsarı», «Həqiqi paklar» və bu kimi digər ləqəblərlə yad etmişdir.¹

Özünüz deyin, İslam qədər insan sərmayəsinə malik olan məktəb, ayin, millət, irq varmı?! Hansı məsləkdə və dində bir bu qədər görkəmli şəxslər tapa bilərsiniz?!

Salam olsun belə bir mə'nəvi xəzinə sahibi olan İslama! Salam olsun İslam və Qur'anın keşiyində dayanmış bu pak insanlara, əbədi şəhidlərə! Bu insanlar əsl nümunə, əsl ideallardır.

Ümid etmək olar ki, bu ilahi nümunələr hamımız üçün İslam cəbhəsinin bütün döyüşçüləri üçün, dünyanın bütün azadələri üçün kamillik və fəzilət çeşməsi olsun. Ey kaş, Kərbəla yolları hamının üzünə açılsın və hər birimiz Hüseyin (ə) barıgahı kənarında onun vəfalı yardımçılarını da ziyarət edə bilək!

---

¹ «Biharul-ənvār» 98-ci cild, səh.201.

HƏBİB İBN MƏZAHİR ƏSƏDİ

Dini ömür tarixçəsi, İslama xidmət və İslam Peyğəmbərinin (s) hüzurunda olmaq iftixarı Həbib ibn Məzahirə məxsusdur. Həbib iftixar sahibi olan «Bəni Əsəd» tayfasının görkəmli şəxsiyyətlərindən-dir. O, İslam Peyğəmbərinin (s) be'sətindən bir il əvvəl dünyaya gəldi. İslam Peyğəmbəri (s) Məkkədə insanları tövhid dininə də'vət edərkən Həbib öz uşaqlıq dövrünü yaşayırdı. Amma o öz gəncliyini Mədinədə İslam Peyğəmbərinin (s) hakimiyyəti zamanında din yolunda cihad və fədakarlığa sərf etdi.

Şübhəsiz ki, həzrət Peyğəmbərlə (s) görüşmək Allahın böyük bir lütfüdür. Həbib ibn Məzahir həzrətlə (s) görüş sayəsində elə əvvəlcədən dini maariflə, ilahi hikmətlərlə, İslamın əbədi tə'limləri ilə tanış ola bildi. Həbib Peyğəmbərin (s) səhabələrindən sayılırdı. Onun dilindən bir sıra hədislər nəql olunmuşdur. Həbibin Peyğəmbər (s) səhabəsi olması onun məqamını bir xeyli ucaltmışdır. Bu insanın yetmiş beş yaşında ikən Kərbəla qiyamında iştirak etməsi, əlinə silah alaraq Hüseyin ibn Əlini (ə) müdafiə etməsi mə'nəviyyat dolu səhnələrindəndir. Belə bir

mə'nəviyyatla yalnız haqqpərəst mö'minlərin nurani cəbhələrində rastlaşmaq olar.

ƏMİRƏL-MÖMİNİNİN (Ə) DÖVRÜNDƏ

Həzrət Peyğəmbərin (s) vəfatından sonra Həbib ibn Məzahir Əli ibn Əbi-Talibin vilayət xəttini tutdu. O, həzrətin (ə) hüzurunu qənimət sayaraq, onu Peyğəmbər (s) elmlərinin varisi kimi tanıyırdı. Bu səbəbdən də həzrətə (ə) üz tutub, onun xüsusi həvarilərindən və şagirdlərindən olmuşdur. Həbib ibn Məzahir həzrət Əlinin (ə) dəyərli biliklərindən faydalanmış və onun elminin daşıyıcılarından olmuşdur.¹ Həbib ibn Məzahir həzrətin (s) Meysəm Təmmar, Ruşid Hicri kimi fədakar yardımçılarının sırasında idi. Həbib bir sıra ilahi bilgilərə yiyələnmişdi ki, bunlardan biri də gələcəkdə baş verəsi hadisələrin öncədən xəbər verilməsi idi. Həbib özünün və başqalarının şəhadətindən xəbərdar bir insan idi.

Bu barədə nəql olunmuş məşhur nümunələrdən birinə nəzərə salaq: Bir gün Meysəm Təmmar süvari halda Bəni-Əsəd tayfasının toplaşdığı yerdən keçirdi. Bu vaxt o,

---

¹ «Səfinətul-bihar» 1-ci cild, səh. 405.

Həbib ibn Məzahiri görür. Bu iki süvari bir-birinə o qədər yaxınlaşır ki, atların başları bir-birinə toxunur. Onlar uzun müddət söhbətləşirlər, axırda Həbib ibn Məzahir Meysəmə deyir: «Sanki Peyğəmbərə (s) məhəbbət yolunda dara çəkilmiş, qarnı yırtılmış yemiş satan bir kişi görürəm!» (Meysəmin peşələrindən biri də yemiş satmaq idi). Onun cavabında Meysəm belə deyir: «Mən də Peyğəmbər (s) övladı Hüseyn (ə) ibn Əli yolunda öldürüləcək və başı kəsilib Kufəyə göndəriləcək kişini yaxşı tanıyıram!» Onlar beləcə söhbətləşib ayrılırlar. Onların söhbətlərini dinləyənlər hələ də öz aralarında mübahisə edir, Həbiblə Meysəmin söhbətlərinə şübhə ilə yanaşırlar. Bu vaxt Ruşeyd Hicri gəlib, Meysəmlə Həbibin harada olduğunu soruşur. Ona deyirlər: «Burada idilər, filan sözləri danışdılar, sonra ayrılıb getdilər». Ruşeyd deyir: «Allah Meysəmə rəhmət etsin. O bir şeyi deməyi unudub ki, Həbibin kəsilmiş başını Kufəyə gətirənə yüz dirhəm hədiyyə verərlər, sonra isə kəsilmiş başı şəhərdə gəzdirərlər!» Oradakılar bir-birinə deyirlər: «Deyəsən, bu bir nəfər o biri iki nəfərdən də yalançıdır». Amma çox keçmir ki, Meysəmi

darə çəkirlər və Həbib ibn Məzahirin də kəsilməş başını Kufəyə gətirirlər. Bir zaman bu sözlərə şübhə edənlər deyilənlərə şahid olurlar.¹ Zaman ötdü və xilafət Əmirəlmö'mininə (ə) çatdı. Həzrət (ə) xilafət mərkəzini Mədinədən Kufəyə köçürdü. Həbib ibn Məzahir də Kufəyə köçdü ki, həmişə mövlası Əlinin (ə) yanında olsun.

Həbib həzrət Əlinin (ə) bütün döyüşlərində iştirak etdi. Həmin vaxt o, Kufənin ən şücaətli insanlarından sayılırdı. Bu şücaətli kişi eyni zamanda gözəl əxlaq, dini biliklər, paklıq və təqva, səxavət və vəfa sahibi idi. Onu imam və Əhli-beytə (ə) ixlasda nümunə saymaq olardı. Onun fiqh, təfsir, qiraət, hədis, ədəbiyyat, cədəl, münazirə və digər sahədəki bilikləri bütün vaxtlarda ətrafdakıları heyran qoyardı. Həbib İmama (ə) vəfadarlıqda ən öncül insanlardan sayılırdı.

Həbibin gözəl siması vardı. Onun mə'nəvi gözəlliyi də kamillik həddində idi. Qur'anı bütünlüklə əzbər bilirdi və gecələr işə namazından fəcrədək Qur'anı xətm edər,

---

¹ «Səfinətul-bihar» 1-ci cild, səh.405.

ibadətə məşğul olardı.¹ Əli ibn Əbi Talib şəhadətə çatanda Həbibin təqribən 54 yaşında vardı. O təqva, isar, təcrübə və aqahlıq dolu bir ömür yaşamışdı. O qalan ömrünü də haqq yolunda imamın (ə) müdafiəsinə və dinə yardımı sərf etdi.

ƏMƏVİLƏRİN SIXINTISI DÖVRÜ

Həzrət Əlinin (ə) şəhadətindən sonra İslam cəmiyyətinin ictimai-siyasi vəziyyəti böhrana düşər oldu. İmam Həsən (ə) ölkənin siyasi səhnəsindən uzaqlaşdırıldı. Hakimiyyət Müaviyənin əlinə keçdi. Müaviyənin iyirmi il davam etmiş diktator rejimi Əli (ə) və onun ailəsinə qarşı zəhərli təbliğatla məşğul oldu. Əhli-beyt (ə) şiələri olduqca sıxıntılı vəziyyətə düşdülər. Müaviyənin onlara qarşı siyasəti qətl, e'dam, həbs, sürgün, maaşın kəsilməsi, işdən çıxarılma kimi haqsızlıqlarla müşayiət olunurdu.

Həmin bu acı dövrdə imam Həsən Müctəba (ə) Müaviyənin qurğusu ilə şəhadətə çatdı. İmam Həsəndən (ə) sonra imamət Hüseyin ibn Əliyə (ə) ötürüldü. Müaviyə isə öz çirkin

---

¹ «Ə'yanuşşiə» 4-cü cild, səh. 554.

siyasətini davam etdirirdi. Şiələr imam Hüseyinə (ə) məktub yazır, onu Müaviyəyə qarşı qiyama çağırırdılar. Həzrət (ə) isə bu namələrin cavabında susurdu. Nəhayət, hicri 60-cı ildə Müaviyə öldü, hakimiyyət onun ləyaqətsiz və şərəbxor oğlu Yezidə keçdi.

Aydın məsələdir ki, həmin bu ağır illərdə Həbib ibn Məzahir də digər aşiq şiələr kimi, dərd-qəm içində idi. Həbib İmama (ə) itaət edir, öz ictimai-siyasi mövqeyində imamın (ə) göstərişlərinə əsaslanırdı.

Hüseyn ibn Əli (ə) Yezidə bey'ətdən imtina edib, Mədinədən Məkkəyə hicrət edir. İmamın Məkkədə bir neçə ay qalmasından çoxları xəbər tutur. Eləcə də, bu məsələdən xəbərdar olan Kufə şiələri Süleyman ibn Sərd Xüzainin evində məclis qururlar. Kufənin tanınmış şəxslərindən və vəfalı şiələrindən olan Süleyman məclisdəkiləri Müaviyənin ölümündən və Yezidin canişinliyindən xəbərdar edir. O, iştirakçılara bildirir ki, imam Hüseyin (ə) Yezidə bey'ətdən imtina edib və Məkkəyə üz tutmuşdur. Süleyman məclisdəkilərdən imama (ə) yardım etmək istəkləri barədə soruşur və bildirir ki, əgər belə bir hazırlıq varsa, imama (ə) məktub yazıb, öz

mövqeyimizi bildirək. Süleyman xəbərdarlıq edir ki, əgər belə bir hazırlıq yoxdursa, bu yola qədəm qoyulmasın.

Məclisdəkilər imamın (ə) rəhbərliyi altında döyüşməyə və haqqı müdafiə etməyə hazır idilər. Beləcə, imama (ə) məktub yazılır və İmam (ə) Yezidə qarşı mübarizəyə rəhbərlik üçün Kufəyə də'vət olunur.

İlk də'vənaməni Kufə böyüklərindən dördü imzalayır və Məkkəyə yola salır. Bu dörd nəfər Süleyman ibn Sərd, Müsəyyib ibn Nəcbə, Rəfaə ibn Şəddad və Həbib ibn Məzahir idi. Məktubda imam (ə) Kufəyə də'vət olunur və ondan Yezidə qarşı mübarizəyə rəhbərlik etməsi istənilir.¹

Yezid ilkin xəlifəlik dövründə vəziyyətə nəzarət etmək üçün sərt tədbirlər görürdü. Həmin şəraitdə Həbib və onun həmfikirləri tərəfin-dən belə bir məktubun yazılması çox mühüm və təhlükəli bir iş idi. Bu namənin ardınca Hüseyin ibn Əliyə (ə) bir xeyli məktublar yazıldı. Bütün bu məktublarda İmamdan (ə) yubanmadan, ilkin fürsət düşən kimi özünü Kufəyə çətdirməsi istənilirdi.

---

¹ Şeyx Müfid, «İrşad», səh. 203.

HƏBİB MÜSLİMİN HƏRƏKATINDA

Kufəlilərin imama (ə) yazdığı çoxsaylı də'vət məktubları həzrəti (ə) vadar etdi ki, vəziyyəti və xalqın hazırlığını dəqiq qiymətləndirmək üçün oraya xüsusi bir nümayəndə göndərsin. İmam (ə) Kufəyə Müslim ibn Əqili göndərdi. Müslim Kufəyə gəlib İmamın (ə) naməsini xalqa oxudu və onlardan cavab gözləməyə başladı. İlk məclisdə Kufə şiiələrindən olan Əbbas Şakəri alovlu bir nitq söylədi, sonra Müslim ibn Əqilə dedi: «Həmd olsun Allaha. Mən xalq haqqında bir söz deyə bilmərəm. Çünki onların qəlblərindəkiləri bilmirəm. And olsun Allaha, mən sənə öz nəzərimi və hazırlığımı bildirirəm. Əgər çağırsa-nız, səsinizə səs verəcəyəm və sizinlə birlikdə düşmənlərinizlə vuruşacağam. Allahın görüşünə nail olana qədər sizin qarşınızda düşmənə qılınc çalacağam və bu işdə Allahdan başqa kimsədən bir şey gözləmirəm...»

Seçim məqamı çatmışdı. Hazırlığı bildirməklə yanaşı əməl də lazım idi. Əbbasın çıxışından sonra Həbib ibn Məzahir ona xitabla dedi: «Sanki bizim dilimizdən danışırısan. Allah sənə rəhmət etsin! Qəlbində olanları qısa

şəkildə dedin. And olsun bir olan Allaha! Mən də onun bəyan etdiyi əqidədəyəm».¹

Müslim həmin günlər Muxtar Səqəfi-nin evində olurdu. İnsanlar ardıcıl şəkildə Muxtarın evinə axışıb, Müslim ibn Əqillə Hüseyinə (ə) yardım haqqında bey'ət edirdilər. Həbib ibn Məzahir və Müslim ibn Ovsəcə hökumət casuslarından gizli şəkildə Müslim ibn Əqil üçün xalqdan bey'ət alırdılar. Onlar bütün varlıqları ilə imam Hüseynin (ə) rəhbərliyi altında baş verəcək hərəkət üçün çalışırdılar.

Kufənin yeni hakimi İbn Ziyad şəhərə gəldiyi vaxt və hökumət işlərini ələ aldıqdan sonra bey'ət məsələsi çətinləşdi. Həbib isə əvvəlki tək Müslimin hərəkəti yolunda səy göstərirdi. Amma vəziyyət çətinləşdik-dən sonra xalq Müslimin ətrafından dağılışmağa başladı. Bu vaxt Həbib ibn Məzahirin və Müslim ibn Ovsəcənin də tayfası bu iki şəxsi İbn-Ziyadın qəzəbindən qorumaq üçün gizlədilər.² Çünki İbn-Ziyad bu hərəkətin fəal-

---

¹ «Tarixə-təbəri», 7-ci cild, səh. 237/

² «Əyanuşşiə» 4-cü cild, səh. 554/

larını axtarıb tapır, ya zindana salır, ya da e'dam etdirirdi.

**KƏRBƏLA KARVANINA DOĞRU
SEVGİ YAĞIŞI ÜÇÜN QOCA NƏDİ,
CAVAN NƏ?!**

*Şərab tə'sir eyləməz eşq badəsin içənə.
Aşiq gecələr oyaq, qorxutmaz onu zülmət,
Ölümdə bir qorxu yox, yaşayırsa məhəbbət.
Varsa mövla sevgisi, inan, vəfadan savay
Hər şeyi pərdələyib, məşuqçün qurar saray.*

İmam Hüseyin (ə) Məkkədən Kufəyə yola düşdü. Bu şəhadət karvanındakılar yalnız Allah və Onun dininin qələbəsi haqqında düşüncələr olmalı idi. Belə bir karvan Məkkədən Kərbəlaya üz tutmuşdu. Həbib ibn Məzahirin belə bir karvanda olmaması təəssüf doğurardı. Hansı ki, Məkkədən imamla (ə) birlikdə Kərbəlaya yola düşənlərin heç də hamısı sonadək imamla (ə) yoldaşlıq etmədi. Çünki bu karvana qoşulanların bir hissəsi şəhadət yox, başqa şeylər haqqında düşüncələr.

ÇOX OLAR DİLİNDƏ «OLDU» DEYƏNİN

Qəlbində qopan səs «olmadı» deyər.

Karvana çoxları qoşulsalar da,

Mənzilə çatmamış yolundan dönər.

İmam Hüseyn (ə) Kufəyə hərəkət zamanı bir namədə Həbib ibn Məzahirə yazır: «Əli ibn Əbi Talib oğlu Hüseyndən (ə) fəqih alim Həbib ibn Məzahirə. Ey Həbib! Sən bizim Peyğəmbərlə (s) qohumluğumuzu və yaxınlığımızı bilirsən və bizi hamıdan yaxşı tanıyırsan. Sən gözəl əxlaq və qeyrət sahibisən. Ona görə də canını bizim yolumuzda fəda etməkdən çəkinmə. Belə etsən cəddim Peyğəmbər (s) sənin işinin mükafatını qiyamətdə əta edər».¹

Bu Həbibin üzünə gülmüş, onun qapısını döymüş bir səadət idi. Ey Həbib, müjdə olsun sənə Allahın behişt! Bu behişt Allahın yolunda cihad və şəhadətinin mükafatıdır!

Həbib ibn Məzahir və Müslim ibn Ovsəcə, bu iki şücaətli şəxs imam Hüseynin (ə) karvanının Kufəyə yaxın-laşması xəbərini eşitdilər. Kufə əhlinin vəfasızlığı onları sarsılt-mışdı. Digər

---

¹ Fazil Dərbəndi, «Əsrarül-şəhadət», səh.390.

bir tərəfdən, Hüseyin ibn Əlini (ə) görmək arzusunda idilər. İmamla (ə) görüş onların qəlbini sarımuşdı. Qərara gəldilər ki, özlərini İmama (ə) çatdırsınlar. İmam (ə) Kufəyə çatmamış Kərbəla adlanan yerdə mühasirəyə alındı. İbn Ziyadın mə'mur-ları vəfalı kufəlilərin İmama (ə) qoşulmaması üçün gecə-gündüz Kufə qapılarında keşik çəkirdilər. Amma bu iki qoca və vəfalı insan nə yolla olur olsun, özlərini Hüseyinə (ə) çatdırmaq əzmindəydilər. Onlar gecələr yol gedir, gündüzlər dincəlirdilər. Nəhayət, məhərrəm ayının yeddinci günü Kərbəlada İmamın (ə) karvanına qoşula bildilər.¹ Artıq onlar imamla (ə) göz-gözə dayan-mışdılar. Onların baxışları qəlb-lərindəki hisslərdən danışır. Ürəkləri Hüseyinə (ə) məhəbbət, şəhadət eşqi ilə çırpınırdı.

Həbib ibn Məzahir imam Hüseyinlə (ə) görüşdüyü vaxt İmamın (ə) düşmənlərini çox, dostlarını isə az gördü. İmama (ə) ərz etdi: «Bu yaxınlıqda Bəni-Əsəd qəbiləsi yaşayır. Əgər icazə versəniz, onların yanına gedər və

---

¹ «Ə'yanuş-şiə», 4-cü cild, səh.554.

köməyə çağıraram. Olsun ki, Allah onları hidayət edə və sizin müdafianizə qalxalar».

Hüseyn ibn Əli (ə) ona icazə verdi. Həbib tələsik özünü Bəni Əsəd qəbiləsinə çatdırdı. Onları bir yerə toplayıb moizə etdi və belə dedi: «Sizin üçün gözəl bir hədiyyə gətirmişəm. Rəhbərin öz qövmünə gətirdiyi ən yaxşı bir hədiyyə! Bu hədiyyə sizin qonşuluğunuzda dayanmış Hüseyn ibn Əli (ə), Əmirəl-mö'minin (ə) və Fatimənin (ə) övladıdır. Onun yanında bir dəstə mö'min də var. Düşmənlər onu mühasirəyə almışlar və qətlə yetirmək fikrindədirlər. Sizi onun müdafiasinə, peyğəmbər (ə) ehtiramının hifzinə də'vət etməyə gəlmişəm. And olsun Allaha, əgər ona yardım etsəniz, Allah dünya və axirətin şərəfini sizə verir. Mən ona görə bu məsələdə sizə üz tutmuşam ki, siz mənim qövmümsünüz və mənə ən yaxın adamlar hesab olunursunuz». Həbibini dinləyənlər arasından Əbdüllah ibn Bəşir adlı biri qalxdı və dedi: «Ey Həbib! Allah sənə zəhmətlərinin əvəzini versin! Sən bizə insanın ən əziz adamına verdiyi iftixarı gətirmisən. Mən sənə də'vətinə «ləbbeyk» deyən ilk adam oluram...»

Başqaları da ayağa qalxdılar və Əbdüllah ibn Bəşirlə eyni fikirdə olduqlarını bildirdilər. Bəyan etdilər ki, onlar Hüseyinə (ə) qoşulmağa və yardım göstərməyə hazırdırlar. Bu adamların sayı yetmişlə doxsan nəfər arasında idi. Onlar Kərbəlaya doğru hərəkət etmək qərarına gəldilər. Amma bu adamların arasında Ömər Sə'din xəyanətkar bir casusu vardı. O şahid olduğu söhbətləri Ömər Sə'də çatdırdı. Ömər Sə'd Əzrəq adlı amansız bir şəxsi beş yüz süvari ilə göndərib, onların hərəkətinin qarşı-sını aldı. Əzrəq öz ətrafındakı adam-larla birlikdə Bəni Əsəd qəbiləsinin üzərinə hücumu keçdi. Həbib ibn Məzahirin fəryadları heç bir nəticə vermədi. Bəni Əsəd qəbiləsindən olan müsəlmanlar çoxsaylı düşmən qarşısında tab gətirmədikdən çarəsiz qalib evlərinə dağılıdılar.

Həbib ibn Məzahir isə yenidən imam Hüseynin (ə) yanına qayıtdı. Əhvalatı olduğu kimi ona danışdı. Həzrət (ə) buyurdu: «Allah nə istəyirsə, o da olsun. Allahdan başqa bir qüvvə yoxdur».

Bəni Əsəd qəbiləsi İmama (ə) yardım əli uzada bilməsə də, aşura hadisəsindən sonra qanlı Kərbəla meydanına gəlib cənazələri

torpağa tapşırırdı. İmam Səccad (ə) üzündə niqab Kərbəla şəhidlə-rini tanıtdırır və onların dəfnində iştirak edirdi.

CƏBHƏDƏ TƏBLİĞ

Həbib ibn Məzahirin başqalarının axirət xoşbəxtliyi üçün necə çalışdı-ğını gördük. O öz söhbətləri ilə Bəni-Əsəd qəbiləsini İmam (ə) yolunda fədakarlığa hazırlayırdı. Əfsus ki, düşmən qüvvələri onların aşura karvanına qoşulmasına mane oldu.

Həbib hətta döyüş meydanında da insanlara təbliği, onların haqqa gəlib batildən uzaqlaşmasını bir an olsun belə unutmurdu. Ömər Sə'd Kərbəlaya çatdığı vaxt imamla (ə) danışıqlar üçün bir neçə dəfə onun yanına adam göndərdi. İmamın (ə) görüşünə göndərilən ilk adam Kəsir ibn Sə'd adlı alçaq bir şəxs idi. Bu şəxs imamın (ə) yoldaşları tərəfindən rədd edildi. O, İmamla (ə) görüşməzdən qabaq hətta silahını da təhvil vermək istəmirdi. Kəsir ibn Sə'din rədd edildiyini gören Ömər Sə'd Qurrə ibn Qeys adlı başqa birisini göndərdi. İmam Hüseyin (ə) bu şəxslə görüşməzdən qabaq Həbib ibn Məzahirdən onun haqqında soruşdu. Həbib

dedi: «Bəli, onun adı Qurrədir. Anası bizim qəbilədənir və bizə bacı oğlu hesab olunur. Mən onu əvvəllər yaxşı adam kimi tanıyırdım. İnanmırdım ki, Yezid tərəfdarlarına qoşula. O bir vaxtlar iman və təqva əhli idi. Ağılıma da gəlməzdi ki, nə vaxtsa Kufə qoşunu ilə həmkarlıq edə!» Nəhayət, Qurrə imam Hüseyin (ə) hüzuruna gəldi. O Ömər Sə'din sözlərini İmama (ə) çatdırdı. Geriyə qayıtmaq istəyərkən Həbib onu saxlayıb dedi: «Ey Qurrə! Allah sənə rəhm etsin! Yoxsa zalımların yanına qayıdırsan? Qayıt, Hüseyin (ə) yardımçı ol. Bizim izzətimiz onun atababalarının bərəkətindəndir». Qurrə dedi: «Hüseyin (ə) cavabını çatdırdıqdan sonra bu barədə düşünəcəyəm».¹ Amma Qurrə geri qayıt-madı.

Həbibin düşmən qoşununa ikinci moizəsi məhərrəm ayının doqquzuncu günü günortadan sonra oldu. Həmin gün Ömər Sə'd qoşunundan böyük bir dəstə imamın (ə) ordugahına hücum etdi. İmam qardaşı Əbbasa göstəriş verdi ki, hücum edənlərin niyyətindən xəbər tutsun. Əbbas iyirmi nəfər süvari, eləcə

---

¹ Tarixə-Təbəri, 7-ci cild, səh.310.

də Həbib və Züheyrə birlikdə onların qabağına çıxdı. Əbbas soruş-du: «Nə olub və nə istəyirsiniz?» Dedilər: «Übeydullah Ziyad əmr etmişdir ki, ya müharibə olmalıdır, ya da qeyd-şərtsiz təslimçilik». Əbbas dedi: «Tələsməyin, mən Əba-Əbdillə Hüseyndən (ə) fikrini öyrənirəm». Əbbas tələsik Hüseynin (ə) yanına qayıtdı. Bu arada düşmən döyüşçüləri ilə üzbaşu dayanmış Hüseyn (ə) tərəfdarları onlarla söhbətə başladı. Həbib ibn Məzahir Züheyrə dedi: «Əgər istəyirsənsə, onlarla söhbət et». Züheyr dedi: «Təklifi sən etdin, özün də söhbətə başla». Həbib üzünü onlara tutub dedi: «And olsun Allaha! Peyğəmbər övladlarını, abid bəndələri, Allahı zikr edənləri qətlə yetirənlər qiyamət günü Allahla üzbaşu dayanarkən necə də pis olacaqlar».¹

Həbibin bu sözlərini yatmış vicdan-ları oyadacağından qorxan biri onun sözünü kəsib dedi: «Həbib, yetər! Sən özünü bacardıqca tə'rif etdin».

Züheyr həmin şəxsin cavabını dərhal verdi. Nəhayət, belə qərara gəldilər ki, sabah

---

¹ Tarix-Təbəri, 7-ci cild, səh.318.

sübhədək döyüşü tə'xirə salsınlar.¹ Həbib və imamın (ə) digər yaxınları bu son nurani gecədə dua və ibadətə məşğul oldular.

AŞURA GECƏSİ

Həmin gecə həyatdan hərə öz mə'nəvi azuqəsini götürürdü. Hüseyin ibn Əli (ə) tək-tənha xeymədən çıxdı ki, xeymələrin arxasındakı vəziyyəti öyrənsin. Bu vaxt yaxınlarından biri olan Nafenin də onun ardınca gəldiyini gördü. İmam soruşdu: «Kimdir? Nafe sənsən?» Nafe ibn Hilal cavab verdi: «Bəli, mənəm, fədan olum, ey peyğəmbər övladı». İmam soruşdu: «Bu gecə vaxtı çölə çıxmağının səbəbi nədir?» Nafe cavab verdi: «Ey mənim ağam! Gecə vaxtı sizin İbn-Ziyada doğru hərəkət etməyiniz məni narahat etdi». İmam (ə) buyurdu: «Mən bayıra çıxdım ki, bunların eniş-yoxuşunu öyrənim. Bilmək istədim ki, arxadan düşmənin həmləsi üçün pusqu varmı?»

İmam (ə) Nafenin sol əlini əlinə alıb buyurdu: «Özüdür! And olsun Allaha ki, bu həmin dəyişməz və'ddir!» (İmam (ə) öz şəhadətinə

---

¹ «Məqtəlü-Hüseyin (ə)» səh. 256.

işarə edirdi). Sonra Nafeyə dedi: «Ey Nafe! Bu dağların arasından bir yol tap, özünü xilas et». Nafe dedi: «Ey mənim ağam! Əgər belə etsəm, anam əzamda ağlasın! And olsun Allaha, boyun damarlarım kəsilənədək sizdən ayrılmaram...»

İmam (ə) Nafedən ayrılıb, bacısı Zeynəbin xeyməsinə getdi. Nafe isə dayanıb imamı (ə) gözləyirdi. Zeynəb qardaşına dedi: «Öz yaxınlarının batinindən əminsənmi ki, çətinlik vaxtı nizələr səni tapmayacaq?» İmam (ə) buyurdu: «Bəli, bacım! Onların hər biri şəhadət eşqində olan cəsur insandır. Uşaq anasının südünə müştəq olduğu tək onlar da şəhadət eşqindədirlər».

Hüseynlə (ə) Zeynəbin söhbətini eşidən Nafe tələsik Həbib ibn Məzahirin yanına gəldi və eşitdiklərini ona danışdı. Həbib ibn Məzahir dedi: «And olsun Allaha! Əgər İmamın (ə) istəyinə zidd olmasaydı, elə bu an qılınc çəkib düşmənin üstünə gedərdim». Nafe dedi: «Qardaşım! Peyğəmbər qızlarını iztirab halında qoymuşuq. Dur, o biri səhabələri də götürüb, onların hüzuruna gedək və onları arxayın edib, qorxularını aradan qaldıraq». Həbib ibn Məzahir öz döyüş yoldaşlarını

həmin müqəddəs gecədə belə səslədi: «Allahın və Peyğəmbərin (s) ənsarı haradadır? Fatimənin ənsarı, İslamın dostları, Hüseyinin (ə) səhabələri haradadır?»

Səhabələr şir tək tələsik xeymələrdən çıxdılar. Əbbas ibn Əli (ə) də onların arasında idi. Həbibin istəyi ilə Əbbas və Bəni-Haşimdən olan fərdlər xeymələrə qayıtdılar. Həbib digər səhabələrlə qaldı. Sonra Həbib ibn Məzahir həmin qəhrəmanlara üz tutub, Nafedən eşitdik-lərini dedi. Bununla o düşərgədəkilərin hazırlığını bilmək istədi. Səhabələr qılınclarını çəkib dedilər: «Həbib! And olsun Allaha, əgər düşmən bizə doğru hərəkət etsə, onların başlarını bədənin-dən ayırıb, öz böyüklərinə qovuşduracağıq və Peyğəmbər (s) ailəsinin keşiyində dayanacağıq». Həbib dedi: «Onda gəlin Peyğəmbər (s) hərəminə doğru gedək və onların qorxusunu aradan qaldıraq». Onlar xeymələrə yaxınlaşdılar. Həbib dedi: «Salam olsun sizə, ey bizim ağalarımız! Salam olsun sizə, ey Peyğəmbər ailəsi! Bu cavanlar and içmişlər ki, qılınclarını düşmənin boynuna qoyanadək qınına qaytarmasınlar. Bu qulamlar da and içmişlər ki, nizələrini sizin nida

edənlərinizi pərakəndə salanların sinəsinə oturtmayınca kənara qoymayacaqlar».

Bu vaxt Hüseyn ibn Əli (ə) bayıra çıxdı. Onların isar və fədakarlığı müqabilində təşəkkür edərək buyurdu: «Ey mənim səhabələrim! Allah-təala Peyğəmbərinizin (s) Əhli-beyti tərəfdən sizə ən yaxşı mükafatı versin!»¹

İmamın (ə) ətrafındakılar yaxşı bilirdilər ki, bu son gecənin dəyərlı anları onları əbədiyyətə qovuşduracaq ən qiymətli sərmayələridir. Misilsiz dəyərlərə malik olan bir gecə! Vay olsun o insana ki, öz həyatının qədr gecəsini tanımaz! Hüseynin yardımçıları bu aşura gecəsinin dəyərini necə də gözəl bilirdilər!

*Bey'ətlər öhdədən düşdü bu gecə,
Mə'suq aşıqlərə «gedin» söylədi.
Həbib fəryad edib dedi: ey ağa,
Sənsiz mən kiməm ki, varlığım nədi?
Saçlar ağarsa da, könül cavandı,
Həbib əvvəlki tək qana qan dedi.*

---

¹ «Tarixə-Təbəri», 7-ci cild, səh. 329.

Başqa cür ola da bilməzdi! Həbib Seyyidüş-şühədanı tək qoymuş olsaydı, könüllərdə yer tapmaz, adı əbədiləşməzdi.

ŞƏHADƏT ŞÖVQÜ

*PİR OLUB, TAQƏTDƏN DÜŞSƏ DƏ
CANIM*

*Cavan aşıqlarla birdir ünvanım.
Bu səhra şahiddir mənim eşqimə,
Soruşma ürəyim çırpınır niyə!*

Bu bir şüar yox, həqiqətdir. Ölüm üçün şadlıq, şəhadət şövqü! İnsan özü ilə Allah, behişt, Peyğəmbər (s) və imamlar (ə), siddiqlər və şəhidlər arasında bir gecəlik fasilə görün vaxt bu səfərin necəliyindən xəbərdar ola-ola necə sevinməyə bilər?! Şəhadət sevinci o insanlara xasdır ki, ilahi agahlığa, «elmül-yəqinə» çatmış olsunlar. Həbib ibn Məzahir belə insanlardan idi. İmam Hüseyin (ə) səhabələri peyğəmbər yadigarlarının qarşısında, Allah yolunda şəhadətə yetişəcəklərini bildikləri vaxt şadlanır, zarafatlaşırdılar. Həbib ibn Məzahir üzündə təbəssüm, sevincək halda səhabələrin yanına

getdi. Yezid ibn Həsin Təmimi adlı səhabə bu şadlığa e'tiraz edərək dedi: «Məgər indi zarafat, gülmək vaxtıdır mı?!» Həbib ibn Məzahir dərin bir imandan danışan cavab verdi: «Sevinib-şadlanmaq üçün bundan da yaxşı vaxt olacaqmı?! And olsun Allaha, bir şey qalmayıb ki, o azğınların qılıncları bizi doğrasın və behişt hurul-eyninə qovuşaqsın».¹

Şadlığından özünə sığmayan, deyib-gülən digər bir səhabəyə təəccüblə dedilər: «Axı indi boş işə vaxt sərf etməzlər». O belə cavab verdi: «Yaxınlarım yaxşı bilirlər ki, mən nə gəncliyimdə və nə də qocalığımda boş şeylərə vaxt sərf etməmişəm. Amma qarşıdakı görüş məni sevindirir. Behiştə bizim aramızda düşmən qılınclarının sıyrılması qədər vaxt qalır».²

Belə bir şəhadət eşqi harada görünüb?! Yalnız və yalnız ilahi məktəblərdə, din alimlərinin təlimləri sayəsində aşıqlərin baxış üfüq-ləri bir bu qədər genişlənir, dərinləşir və işıqlanır! Müqəddəs müdafiənin nurani cəbhələ-rində İslam mücahidlərinin ruhiyyəsi yada düşür.

---

¹ «Rical keşi», səh.53.

² «Həyatil-imaməl-Hüseyn», 3-cü cild, səh. 176.

Bu insanları ruhlandıran, şübhəsiz ki, Kərbəla dastanı idi və bu mücahidlər Hüseyin (ə) aşura məktəbinin şagirdləri idilər.

AŞURA QƏHRƏMANLIQ GÜNÜ

Aşura günü səhər namazından sonra İmamın (ə) düşərgəsində ciddi hazırlıq nəzərə çarpırdı. Hüseyin ibn Əli (ə) öz qüvvələrinin hərbi hazırlığı ilə məşğul idi. Həzrət (ə) Həbib ibn Məzahiri sol cinahdakı qüvvələrin, Züheyri sağ cinahdakı qüvvələrin komandanı təyin etdi. İmamın (ə) qüvvələri az saylı olsa da, bir dünya əzəmət, şücaət və imana malik idilər. Həbib ibn Məzahir imamın (ə) ən dəyərli səhabələrindən idi. Hərbi həmlələr vaxtı meydanda olan hər bir kəs onu səsləyir və onun çağırışına dərhal cavab verirdi. Bir dəfə də Ziyadın qulamı Salim və Übeydullahın qulamı Yəssar meydana çıxıb, mübariz tələb etdilər. Yəssar meydanda təkəbbürlə dayanıb ya Həbib, ya Züheyri, ya da Bureyr ilə döyüşəcəyini elan etdi. Həbib və Bureyr dərhal yerlərindən qalxdılar. Amma imam (ə) onlara icazə vermədi və Əbdullah ibn Əmiri meydandakı düşmənlə döyüşə göndərdi.

Əbdüllah meydandakı düşmən-lərin hər ikisini həlak etdi.¹

Həbib bütün səhnələrdə iştirak edir, imamın müdafiəsində, cəbhənin güc-ləndirilməsində qılıncı, dili, nitqi ilə öz vəzifəsini yerinə yetirirdi. Həmin aşura səhəri imam Hüseyin (ə) düşməni düzgün yola də'vət etmək və höccəti tamamlaq, bəhanələri aradan qaldırmaq üçün öz əzəmətli nitqini söylədi. Həzrət buyurdu: «Mənim əslimi nəzərdə saxlayın və baxın ki, mənəni öldürmək sizin xeyirinizədirmi? Məgər mən Peyğəmbərin qızının oğlu deyiləmmi?...»

Şimr Həzrətin (ə) sözünü kəsdi və dedi: «O (yə'ni imam (ə)) Allaha sözdə pərəstiş edir».

Həbibin dini qeyrəti ona bu səhnələri sakitcə seyr etməyə imkan vermədi və o Şimrə cavab verdi: «And olsun Allaha! Görürəm ki, sən Allaha yetmiş dillə pərəstiş edirsən. (Həbib Şimrin saxta e'tiqadına işarə edirdi). Mən də şahidəm ki, dediyin kimi, imamın (ə) sözlərini anlamırsan. Allah sənənin qəlbini möhürləyib və həqiqəti dərk etməkdən məhrumsan.»² Beləcə, Şimr susdu və İmam (ə) öz sözünə davam etdi.

---

¹ «Tarix-Təbəri», 7-cild, səh. 336

² «Tarix-Təbəri», 7-ci cild, səh. 329.

Üzbəüz döyüş başladı. İmamın fədakar köməkçiləri həmin tarixi məqamda birbəbir cihada gedir və qanlı savaşlardan sonra şəhadətə çatırdılar. Həbibin yaxın dostu olan Müslim ibn Ovsəcə meydana çıxdı, qəhrəmanlıqla döyüşüb, nəhayət, yerə yıxıldı. O, qanına qəltan olduğu vaxt Hüseyin ibn Əli (ə) və Həbib ibn Məzahir ona yetişdi. Müslim son nəfəslərini dərəkən Həbib ona dedi: «Müslim, mənim üçün sənin ölümün çox ağırdır! Səni behiştə müjdələyirəm». Müslim zəif bir səslə dedi: «Allah sənə behiştə müjdə etsin!» Sonra Həbib əlavə etdi: «Müslim, əgər səndən sonra qətlə yetirilməmiş olsaydım, vəsiyyətlərini eşitmək istəyərdim. Çünki mənim boynumda yaxınlıq və din haqqın var». Müslim ibn Ovsəcə çətinliklə danışı bilirdi. O dedi: «Sənə vəsiyyət edirəm ki, ölüm anınadək bu insanla (imam Hüseyinlə (ə)) ol və onunla çiyin-çiyinə döyüş!» Həbib dedi: «And olsun Kə'bənin Allahına! Elə də edəcəyəm».¹ Həbibin bu sözlərindən sonra Müslim gözlərini əbədi olaraq dünyaya qapadı.

---

¹ «Ə'yanuş-şiə», 4-ci cild, səh. 555.

Bu iki dostun vəfadarlığı onları Kərbəla şəhidləri zümrəsinə daxil etdi. Xatirələri əziz olsun!

Aşura günü günorta imam Hüseyn (ə) son namazını qılmaq üçün möhlət istədi. Düşmənin xəbis döyüşçülərindən olan Həsin ibn Təmmim fəryad edərək dedi: «Hüseyn, sən ki namazın qəbul deyil!» Bu sözlər Həbib ibn Məzahiri qəzəbləndirdi və o dedi: «Yoxsa güman edirsən ki, Peyğəmbərin qıldığı namaz qəbul deyil, sən qıldığın namaz qəbuldur, ey ulağ?!» Sonra onlar bir-birlərinə hücum etdilər. Həbib ibn Məzahir qılıncı vurub, Həsinin atını yıxdı və Həsin yerə sərildi. Düşmənlər Həsinə Həbibin əlindən aldılar. Həbib onlara xitabən dedi: «Ey ad və güc cəhətdən ən alçaq qövm, and içirəm ki, biz sizin qədər və ya bir az ondan az olsaydıq, qılınclarımızın xofundan qaçıb, meydanı boş qoyardınız».

Həbib ibn Məzahirin son fədakarlıq anı çatdı. Damarlarından gənc qanı axan bu qoca mücahid qılıncını çəkib, düşmənlərə hücum etdi. Döyüş meydanı onun əzəmətindən təlatümə gəldi. Həbib düşmən qoşununu yara-yara belə bir rəcəz oxuyurdu:

*Mən Məzahir oğlu Həbibəm, bilin,
Hünəriniz varsa, meydana gəlin.
Sayınız olsa da bizlərdən artıq,
Qəlbimizdə vəfa, başımız ayıq.
Dəlilimiz möhkəm, sözüümüz aşkar,
Candan keçiləsi məqsədimiz var.*

Həbib ibn Məzahir yaşının ötməsinə baxmayaraq, şücaətlə vuruşur, düşmənə aman vermirdi. O, 62 düşmən döyüşçüsünü qılıncdan keçirdi. Nəhayət, başının ortasından dəyən qılınc və düşmən nizəsi onu yerə yıxdı. Bir qədər əvvəl Həbibin əlindən zorla qurtulmuş Həsin ayağa qalxmaq istəyən Həbibə hücum edib, qılınc zərbəsi ilə onu yenidən yerə yıxdı. Həbibin ağ saçları al qana boyanmışdı. O, döyüş səhnəsini görmək üçün gözlərini tutmuş qanı silmək istədi. Bu vaxt düşmən nizəsi onu hədəfə aldı. Axır anlarını yaşayan Həbib haqq yolda can vermək, həqiqət və din ağacını öz qanı ilə suvarmaq həsrətində idi.

Həbibə son zərbəni vurmuş Bədil ibn Sərim atdan düşüb, özünü Həbibə çatdırdı və tələsik onun başını bədənindən ayırdı.¹

Həbibin şəhadət dağı Hüseyin (ə) dostlarına çox ağır gəldi. Hüseyin (ə) özünü Həbibə çatdırdı ki, onu şəhadəti, mə'suq hüzuruna mə'racı münasibəti ilə təbrik etsin. Həbibin şəhadətinin tə'sirindən imam (ə) buyurdu: «Özümün və məni himayə edən dostların Allahdan mükafatı intizarındayam».²

Allahın və Onun rəsulunun salamı olsun
Həbib ibn Məzahir Əsədiyə!

---

¹ «Tarixə-Təbəri», 7-ci cild, səh. 348.

² «Ə'yanuş-şiə», 4-ci cild, səh. 555.

Mündəricat

ƏLİ SİLAHLI ARİFLƏR.....	3
HƏBİB İBN MƏZAHİR ƏSƏDİ.....	7
ƏMİRƏL-MÖ'MİNİNİN (Ə) DÖVRÜNDƏ..	8
ƏMƏVİLƏRİN SIXINTISI DÖVRÜ	11
HƏBİB MÜSLİMİN HƏRƏKATINDA.....	14
KƏRBƏLA KƏRVANINA DOĞRU	16
Sevgi yağışı üçün qoca nədi, cavan nə?!	16
Çox olar dilində «oldu» deyənin	17
CƏBHƏDƏ TƏBLİĞ.....	21
AŞURA GECƏSİ	24
ŞƏHADƏT ŞÖVQÜ.....	28
Pir olub, taqətdən düşsə də canım.....	28
AŞURA QƏHRƏMANLIQ GÜNÜ	30